

**You have downloaded a document from
RE-BUŚ
repository of the University of Silesia in Katowice**

Title: Najpiękniejsza jest Nike w momencie / kiedy się waha

Author: Adam Antoniewicz

Citation style: Antoniewicz Adam. (2018). Najpiękniejsza jest Nike w momencie / kiedy się waha. W: R. Cudak, W. Hajduk-Gawron, A. Madeja (red.), "Na wrywki : 100 cytatów z polskiej poezji i dramatu, które powinien znać także cudzoziemiec" (S. 213-214). Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.

Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu tak długo, jak tylko na utwory zależne będzie udzielana taka sama licencja.

UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Najpiękniejsza jest Nike w momencie / kiedy się waha

O cytacie

Fragment jest początkowym wersem wiersza Zbigniewa Herberta *Nike która się waha*, pomieszczonego w jego debiutanckim tomie *Struna światła* (1956). Nike jako bogini zwycięstwa zostaje sportretowana w chwili, gdy chce pocieszyć idącego na wojnę żołnierza, który zginie podczas najbliższej bitwy. Bogini pragnie dodać mu otuchy, lecz powstrzymuje się w obawie, że młodzieniec, poznawszy przyjemności życia, zaniecha walki i ucieknie z pola bitwy. Zawstydzona ludzkim odruchem litości powraca do swojego surowego oblicza, z jakim zwykle przedstawiają ją rzeźbiarze. Nike, według poety, jest najpiękniejsza w owej chwili zawahania, gdy rezygnuje na moment z wyniosłej pozycji bogini i okazuje ludzkie uczucia skierowane do osoby idącej na pewną śmierć.

W wierszu dostrzegamy drugą, gorzką stronę prowadzonych wojen, odartą z heroizmu i zwycięstwa, a charakteryzującą się „zamkniętymi oczyma i cierpkim obolem ojczyzny pod drętym językiem”. Ojczyzna za udział w wojnie odpłaca się gorzką monetą, jaką jest śmierć dzielnych młodzieńców. Stąd Nike cały czas się waha, czy laur zwycięstwa jest na tyle cenny, że należy płacić za niego krwią niewinnych młodych ludzi.

O autorze i jego twórczości

Zob. **Bądź wierny Idź*

Nawiązania

Utwór Herberta wykonywany jest przez Przemysława Gintrowskiego na płycie *Tren do wierszy Zbigniewa Herberta* (2008).

Z opracowań

Skoro niewzruszony dotychczas status europejskiego humanizmu zachwiał się pod naporem krytyki samych poetów – tych, którzy powinni go wspierać i propagować – Herbert w odpowiedzi na ich zwątpienie przedstawi tenże humanizm jako wahającą się Nike, która choć gotowa zejść z piedestału, aby ocalić żołnierza idącego na niechybną śmierć, postanawia w końcu „pozostać w pozycji, której nauczyl ją rzeźbiarze”. Ona rozumie dobrze, czym jest wartość poświęcenia dla ojczyzny własnego życia (cf. też *Odpowiedź*). Herbert za pomocą ironii przekazuje prawdę, że klasyczna konwencja najlepiej oddaje prawdę o życiu i śmierci w jakichkolwiek nawet najbardziej dramatycznych momentach. Klasyczna *humanitas* wyuczona w szkole, choć poddana ciężkiej próbie, nadal jest „najpiękniejsza”, aktualna, kusząca. „Wahanie” Nike też kryje w sobie ironię, wszak ona, niezwykła Nike, pada ofiarą „chwili wzruszenia”. Herbert chce powiedzieć, że w kanonie spetryfikowanego ideału znajduje się również nieodparta, jakże ludzka pokusa niewierności. Ale i w tej pokusie tkwi piękno klasycznej *humanitas*, bo pokazuje człowieka w całej prawdzie. Jak Nike poddana pokusie, żeby zburzyć swoją klasyczną konwencję, nadal pełni rolę ideału dla idącego samotnie żołnierza, tak cała klasyczna kultura, pomimo powojennego zwątpienia w jej autorytet, dalej – w ocenie Herberta – wskazuje prawdziwe wzorce postępowania moralnego.

Zawadzki 2014, 44

Do mitologii ucieka poeta, jakby tam mógł znaleźć uwznioślenie śmierci poległych, potwierdzenie jej sensu. [...] I Nike, która się waha. Bogini zwycięstwa pragnęłaby idącego żołnierza „pocałować w czoło”, ale nie chce go rozczulać. Wie, że żołnierz ten ma zginąć już jutro na polu bitwy. A do końca powinien być dzielny.

Łukasiewicz 2001, 122–123

Bibliografia

- Łukasiewicz J., 2001: *Herbert*. Wrocław.
Opacka-Walasek D., 2001: *Czytając Herberta*. Katowice.
Zawadzki A., 2014: *Poetyckie przesłanie Zbigniewa Herberta i problem jego chrześcijańskiej proweniencji*. „Łódzkie Studia Teologiczne”, nr 23/4.

Adam Antoniewicz